

عنوان:

تغافل و نقش تربیتی آن

الیف:

سمیه کبری فرد

سرشناسه: اکبری فرد، سمیه، ۱۳۶۳ -
 عنوان و نام پدر: تغافل و نقش تربیتی آن / تألیف سمیه اکبری فرد .
 مشخصات نشر: تهران: آذر سبز، ۱۳۹۷ .
 مشخصات فیزیکی: ۱ ص.
 شابک: ۶۰-۸۵۶۶-۶۰۰-۹۷۸
 وضعیت فهرست نویسی: فای
 موضوع: تغافل
 موضوع: غفلت -- جنبه های مذهبی -- اسلام
 موضوع: Negligence (Ethics -- Religious aspects -- Islam
 رده بندی کنگره: ۱۳۹۷ ۷۷۷/۲۵۵ ۲۵
 رده بندی دیویی: ۲۹۷/۶۳۹
 شماره کتابشناسی ملی: ۵۱۴۶۱۵۴

تغافل و نقش تربیتی آن

◆
 تألیف: سمیه اکبری فرد

◆
 لیتوگرافی، چاپ و صحافی: قشقایی

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک : ۶۰-۸۵۶۶-۶۰۰-۹۷۸

چاپ نخست: بهار ۱۳۹۷

بها: ۹۰۰۰ تومان

چکیده

مفهوم تغافل آنست که انسان علی‌رغم این که از خطای شخص دیگر آگاهی یافته است، عمداً خود را به غفلت بزند و وانمود کند که عیب دیگری را مشاهده نکرده و از آن مطلع نگردیده است.

عنوان یک اصل و روش تربیتی در تمامی زمینه‌های روابط فردی و اجتماعی توصیه و تاکید گردیده است و به عنوان عاملی سازنده در راستای اصلاح جامعه و بصحیح عملکرد اشخاصی که از روی اشتباه و یا سهل انگاری مرتکب خطا گردیده‌اند، مطرح شده است.

در منابع روایی و حدیثات بزرگان دین، تأکید فراوانی بر مسئله چشم‌پوشی از خطاهای دیگران شده است و فرموده و آثار شگفت انگیز آن بر شخص خطاکار، شخص تغافل کننده و جامعه مورد اشاره قرار گرفته است.

ریشه‌های تغافل نیز در منابع اسلامی (از قرآن کریم، احکام و خرد ورزی) مورد شناسایی قرار گرفته است.

در زمینه محیط خانواده و زندگی مشترک نیز تغافل به عنوان عاملی که موجب تحکیم و دوام خانواده می‌شود و شادکامی و زندگی همراه آرامش و به دور از تنش و دغدغه را به ثمر می‌رساند، نام برده است.

واژه‌های کلیدی: تغافل، غفلت، صفح، مدارا، تربیت، عفو

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۴	گفتار اول: مفهوم تغافل
۴	(مفهوم اناسی - اصطلاح شناسی)
۴	تربیت
۴	عفو
۵	اقسام عفو
۶	عفو در گفتار امام سجّاد (علیه السلام)
۹	روش عفو و بخشش در رفتار امام سجّاد (علیه السلام)
۱۲	مفهوم تغافل
۱۳	صَفَح
۱۳	تغافل و صَفَح
۱۵	غفلت
۲۰	گفتار دوم: بازشناسی غفلت و تغافل
۲۴	مهم ترین آثار غفلت از خداوند
۲۵	گفتار سوم: اقسام تغافل

- الف: تغافل مثبت (ممدوح) ۲۵
- ب: تغافل منفی (مذموم) ۲۵
- الف: تغافل مثبت و ممدوح ۲۵
- ب: تغافل منفی و مذموم ۲۷
- گزار - چهارم: نقش تربیتی تغافل ۲۸
- (۱) خرد و ۲۸
- (۲) ایمان ۲۹
- (۳) اخلاق مدای ۳۰
- (۴) حلم و بردباری ۳۰
- (۵) عزت و کرامت ۳۱
- گفتار پنجم: تغافل از منظر روان‌شناسی ۳۳
- گفتار ششم: نقش تربیتی تغافل ۳۵
- تغافل در سیره‌ی معصومین ۳۵
- تغافل به‌عنوان ابزار تبلیغ دینی ۳۷
- تغافل وسیله‌ی هدایت و اصلاح ۳۸
- گفتار هفتم: قلمروی اصل تغافل ۴۰
- در موارد خطا ۴۰
- در امور جزئی و غیر سرنوشت ساز ۴۱

- ۴۱.....عدم تغافل در امور مربوط به جامعه
- ۴۲.....تغافل مبتنی بر عقل و مصلحت
- ۴۳.....عدم تغایر با اصل امر به معروف و نهی از منکر
- ۴۵.....گفتار هشتم: آثار ارزش‌مند تغافل
- ۴۶.....(۱) ابی‌دفعه‌ای جدید برای اصلاح خطاکار
- ۴۶.....(۲) حفظ حرمت و آبروی خطاکار
- ۴۷.....(۳) مقابله با جهل و کم‌آگاهی دیگران
- ۴۷.....(۴) تحول در روابط انسان‌ها جامعه
- ۴۸.....(۵) تقلیل فساد در جامعه
- ۴۸.....ب- آثار تغافل نسبت به شخص تغافل کننده
- ۴۹.....(۱) ارتقای منزلت تغافل‌کننده در جامعه
- ۵۰.....(۲) نیک‌نامی
- ۵۰.....(۳) لذت بخشی از زندگی
- ۵۲.....(۴) حفظ حرمت تغافل‌کننده
- ۵۳.....گفتار نهم: نقش تغافل در روابط اجتماعی
- ۵۳.....(۱) تربیت زیردستان و جلوگیری از مقاومت منفی
- ۵۴.....(۲) ایجاد فرصت جبران برای خطاکار
- ۵۵.....(۳) همزیستی مسالمت‌آمیز و معاشرت نیکو

- گفتار دهم: آثار تغافل در تحکیم خانواده ۵۷
- ۱) ایجاد فضای آرام در خانواده ۵۷
- الف: ایجاد فرهنگ مدارا در خانواده ۵۸
- ب: ایجاد آرامش در خانواده ۵۸
- ۱) ایجاد فرصت اصلاح و بهبود رفتار برای اعضای خانواده و فرصت جبران خطا ۵۸
- ۳) تکریم تخصص تغافل کننده مبنای تحکیم خانواده ۵۹
- الف) ایجاد فضای اعتماد و عدم مقابله ۶۰
- ب) رفع سختی و ناگوار در زندگی مشترک ۶۰
- ۴) افزایش تفاهم در زندگی مشترک ۶۰
- گفتار یازدهم: تغافل و اصول حکومت اسلامی ۶۲
- تغافل در سیره پیامبر اکرم (ص) ۶۴
- تغافل در زندگی مشترک از دیدگاه قرآن ۶۴
- منابع و مأخذ ۶۵

مقدمه

در تعالیم حیات بخش اسلام تکیه و تأکید خاصی بر مسأله‌ی اخلاق و ارزش‌های اخلاقی مشاهده می‌شود، چنان‌که پیامبر گرامی اسلام (ص) هدف از بعثت خویش را تکمیل فضائل اخلاقی اعلام داشته‌است.

"إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ"

در این فرمایش رسالت گرامی، (ص) که به صورت حصر (إِنَّمَا) آمده‌است، تمامی اهداف بعثت حضرت خاتم‌الانبیا (ص) و بالنتیج بعثت دیگر پیامبران الهی در تکامل اخلاقی انسان‌ها خلاصه می‌شود.

نگاهی گذرا به زندگی و سیره پیشانیان دینی، بیانگر آنست که ایشان علاوه بر دعوت همه‌ی مردم به رعایت اصول و ارزش‌های اخلاقی و بهره‌مندی از فضائل اخلاقی، خود الگوی زنده و سرور حسنه‌ای بودند که سیره‌ی آنان می‌تواند سرمشق مطلوبی برای همه‌ی انسان‌ها، اعم از مسلمانان و غیر مسلمانان، قرار گیرد و بر مسلمانان فرض است تا اصول اخلاقی را فراگیرند و در زندگی خویش به کار برند تا بتوانند در مسیر رستگاری تعالی گام بردارند و به مقام قُرب الهی نائل آیند.

یکی از مهم‌ترین اصول اخلاقی که متأسفانه کم‌تر مورد توجه رعایت‌کنندگان است، **اصل تقاضا** است.

احادیث ممتاز خاصی که در تبیین اهمیت این ارزش اخلاقی وارد شده‌است، جایگاه ویژه آن‌را در اصول و ارزش‌های اخلاقی و به عنوان یکی از روش‌های

تربیتی اسلام که در معاشرت‌های فردی، اجتماعی، خانوادگی، مدیریت و تعلیم و تعلم نقش مهم و سازنده‌ای را ایفا می‌کند، هویدا می‌سازد.

تغافل به عنوان یکی از ارزش‌های اخلاقی پسندیده و تأثیرگذار در اصلاح جامعه، در منابع اسلامی و روش‌های تربیتی روز مورد توجه قرار گرفته است.

ابعاد گوناگون این اصل اخلاقی ایجاب می‌کند تا در خصوص آن واکاوی و تحقق اصولی صورت گیرد و به‌ویژه با توجه به وجود دو نوع «تغافل مثبت» و «تغافل منفی»، ویژگی‌های هریک مورد شناسایی و تعیین قرار گیرد و از یکدیگر با شناسایی تمایزات.

هم‌چنین با توجه به سرزمین ترک بین واژه‌هایی هم‌چون غفلت، عفو، مدارا و صفح، ضرورت دارد براساس ویژگی‌های هر کدام، قلمروی آن‌ها به دقت ترسیم و مشخص گردد تا موجب حفظ مبانی انحراف در بهره‌گیری از اصل تغافل نشود و عیب‌پوشی نابجا و ناپسند ضرورت نپذیرد.

نکته‌ی اساسی در خصوص اصل تغافل، تمایز بینه و موارد اعمال این اصل و رعایت حدود و نحوه‌ی تحقق آنست که به اساسی ضد اخلاق مبدل نگردد و موجب ترویج ضد ارزش‌ها و فساد نشود.

در این گفتار تلاش خواهیم کرد تا ضمن تبیین ابعاد اصل تغافل و نقش آن در تربیت فردی و اجتماعی و اصلاح جامعه، شرایط و حساسیت‌هایی که در اعمال این اصل وجود دارد را بیان کنیم.

سؤالات فرعی که ذیل عنوان اصل تغافل می‌بایست مورد بررسی و مذاقه قرار گیرد عبارتند از:

الف - بازشناسی تغافل از واژه‌های مشابه.

ب- بررسی اقسام تغافل و تعیین ویژگی‌های هریک، با هدف بازشناسی تغافل مورد نظر در منابع اسلامی.

ج - فوائد ارزش‌مند و آثار مهمی که تغافل در تمامی فعالیت‌ها و روابط انسانی سبب می‌شود.

د - ریشه دای تغافل و عیب‌پوشی و تعیین مبانی آن.

ه - تأثیر تغافل در زندگی و روابط خانوادگی و زندگی مشترک.

و - نقش تربیتی تغافل در جنبه‌های گوناگون و تعیین آثار مثبت و منفی آن.

در این مکتوب با مراجعه به منابع اصیل رای و سیره‌ی اهل بیت (علیه‌السلام)، از تجزیه و تحلیل‌های متخصصان علوم اسلامی، روان‌شناسان و کارشناسان علوم تربیتی استفاده گردیده‌است.

ساختار تحقیق عبارتست از ۱۱ گفتار، علاوه بر اهداف تحقیق، مشتمل بر انگیزه انتخاب موضوع و ضرورت تحقیق، اهداف و فوائد تحقیق، ابواب فرعی مربوط به عنوان اصلی و روش تحقیق، و همچنین چکیده کتاب و پایانه منابع و مآخذی که در طول تحقیق از آن‌ها بهره‌گیری گردیده‌است با ذکر مشخصات، صاحب اثر و سایر اطلاعات مورد نیاز برای بازشناسی منابع در پایان کتاب ذکر شده‌است.